

A száz év előtti újságíró

Amilyen volt a száz év előtti újság, persze, hogy éppen olyan volt a száz év előtti újságíró. Hogyne, hiszen ő is a maga formájára teremtette meg a lapját és az alma nem esik messze a fájától.

Nagyon érdekes ezeket a régi benyomtatott papirosokat forgatni. Valami egészen más világ tárul belőlük elénk. Pedig a Petőfi, Arany és a kezdő Jókai kora ez. Deák Ferenc csodálatos bölcsesége vezérli a nemzeti életet, Széchenyi már megírta az „egekbe nyuló hármass piramidot, a Hitelt, a Világot és a Stadiumot; már megalapította az Akadémiát és már építik az ő Lánchidját és mégis az újságok alig emelkednek felül a félszázad előtti újságlevelek szintjénél. Alig van valamicske különbség az 1790. évi *Magyar Kurir* és az 1845. évi lapok legtöbbje között. A hírszolgálat vezető gondolata nem emelkedik túl azon az elég alanti színvonalon, hogy mi érdeklí ott a messzi falun az urambátyámat, meg aszszonynénémet? És nem igyekszik az elmondásra érdemesnek véltet formásabban nyújtani az olvasónak, mint ahogyan a magát műveltnek fitogtató fiatal falusi nótáriussegéd mondaná azt el a szalétliben.

Ez a bizonyos segédnótárius különben maga is ír az újságba. Tudósításokat küld arról, hogy Anna napon mint ünnepelt a vidék szépeinek és arszlánjainak kis köre egy vendéglátó háznál; milyen előadásokat nyújtott a városkájukon átvonult vándor színjátszó társaság. Az ilyen segédjegyzők egyike írta például szirikritikájában a neki „isteni“ színésznöcskéről, hogy „páraatlan művészettel domborítá nehéz szerepét“ s hozzáteszi: „*hazám, hazám, szegény magyar hazám, te neked kevés van ilyen csillogod, csak kár, hogy kissé pöszse...*“

De ne tessék hinni, hogy csak a jó vidék újságbaírói ilyenek. A fővárosiak legtöbbje sem más. A hívatásos újságírók — egy-kettőnek kivételével — szerencsétlen tollukkal szörnyűségeket követnek el. Már az a hang, ahogy irnak: az udvariaskodás feneketlen szóáradatával közelednek mindenkire, akiről szót ejtenek. Az újság még a felakasztott rablógyilkos iránt is regarddal van: csak a monogramját közli. Az apagyilkos ifju gróf Beleznay Sámuel lefejezését a *Hazai és Kölföldi Tudósítások* című újság 1819. évi 50-dik számában csak ilyen homályba burkoltan írja meg:

Pénteken, Junius 21-dikén reggel 6 óra tájban a Soroksár felé álló vesztőhelyre kivetetett azon 22 esztendő ifju, a ki tavall Julius 5-dikén irtóztató kegyetlenséggel az Attyát agyon lötte s a fő Törvénytörése helyben-hagyatott ítélete szerént a hóhér pallosa által fejét elvesztette.

Az akkori újságírás szelleme benne van e rövid kis ujdonság közleményben.

De hogy a névtelenség átláthatatlan homályát mennyire ráterítették a közleménynek megemlékezésre méltó hőisére, mi sem példázza jobban, mint az a társadalmi életből vett hír, ami az igen előkelő és a maga korában a legválasztékosabbnak mondható *Életképek* című hetilapban 1845 március elsején látott napvilágot és azt adta át a köztudomásnak, hogy valakinél Pesten az Uri- és Gránátos (ma Petőfi Sándor- és Városház)-utcák közti még ma is álló két udvar átjáróház egyik lakásában nagy vendégeskedés folyt. Ezt a hétköznapi hírt az ujdondász így írta meg:

„Ki nem hívé, hogy a téli fagy zuzmarái közt is mosolyognak igéző s szende nefelejtsek, azokat az uriutcza Trattner—Károlyi-ház második emeletébe szeretném vala vezetni, hol a nyiltszivü háziur vendégszeretete, a bájos házikisasszony nyájassága s válogatott vendégfűzér közte nem egy gonoszka szem, hogy kibúvólné a kebel nyugalmát, megannyi hatalmasok s varázs voltak, sikeríteni azon életbölcseési elvet: „éld a jelenlét percét és óráját!“

Ez az épületes hír, képzelhető, milyen kis kör számára jelentett valamit, pedig a lap — a maga korának legnívósabbja — hasábjain csak egy héttel ez előtt jelent meg Petőfi színes életképe, a *Pál mester*.

Rexa Dezső